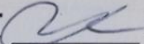

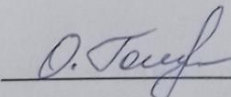
Розробник : Ключнікова Тамара Олександрівна, викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

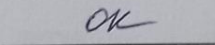
Викладач: Ключнікова Тамара Олександрівна, викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від 3 січня 2024 року №6

Голова циклової комісії Юлія РЯБОКОНЬ

Робочу програму перевірено
«__» _____ 2024 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	Українська
Загальний обсяг кредитів/годин	3/ 90
Курс	2,3
Семестр	4, 5
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	42
Форма семестрового контролю	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Основи правознавства» є формування базових компетентностей з теорії держави і права, основ цивільного, трудового, сімейного права, які дають здатність орієнтуватися у чинному законодавстві, застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності та працювати з нормативно-правовими актами.

Завдання навчальної дисципліни «Основи правознавства»:

- надати студентам систематичних знань з юридичних наук, виховання в них поважного ставлення до правової системи України;
- ознайомити студентів з основами теорії держави і права, основними галузями права України;
- навчити студентів самостійно аналізувати норми права та ситуації, в яких виникають правовідносини;

- навчити студентів виявляти проблеми та тенденції розвитку права України;
- розширити правничий світогляд студентів;
- надати досвід роботи з основними юридичними документами;
- сформувати у студентів певний правовий мінімум знань з конституційного, цивільного, сімейного, трудового, адміністративного, кримінального права України;
- навчити використовувати на практиці знання нормативно-правових актів соціальної роботи і соціального забезпечення.

Програмні компетентності

«Соціальна робота» (Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК-1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	1-5
ЗК-5	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	1-11
<i>Спеціальні компетентності</i>		
СК-1	Розуміння принципів і норм права та використання їх у професійній діяльності.	4-11
<i>Предметні компетентності</i>		
	Вміння визначати характерні риси державно-правової системи України.	1-2
	Здатність визначати особливості та структуру законодавства України.	3-4
	Здатність розкривати, пояснювати основні норми адміністративного права.	5
	Вміння аналізувати систему кримінального права України.	6

	Вміння визначити суть правової проблеми у сфері фінансової діяльності.	7
	Здатність розкривати, пояснювати основні норми цивільного права.	8
	Здатність називати, аналізувати нормативно-правові акти, що регулюють норми сучасного сімейного права.	9
	Здатність розкривати, пояснювати зміст і структуру нормативно-правових актів трудового права, вміти ними користуватися.	10
	Вміння пояснювати, грамотно використовувати основну юридичну термінологію в галузі господарського права.	11

В результаті вивчення навчальної дисципліни «**Основи правознавства**» студент:

- ✓ знає свої права як члена суспільства, розуміє цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (РН-1);
- ✓ застосовує правові норми, норми з охорони праці, безпеки життєдіяльності у професійній діяльності (РН-4);
- ✓ називає та характеризує нормативні акти, які регулюють відносини в різних галузях права;
- ✓ визначає та аналізує дії, події, обставини, які виникають в процесі діяльності громадян;
- ✓ складає перелік нормативних актів та джерел права для розв'язування практичних завдань;
- ✓ визначає та аналізує структуру влади та управління в Україні;
- ✓ аналізує особливості державного устрою України, порівнювати компетенцію та повноваження окремих органів державної влади;
- ✓ самостійно працює з літературою правового характеру, володіє навичками аналізу змісту навчального матеріалу;
- ✓ робить висновки та узагальнення на основі опрацьованих правових джерел;
- ✓ визначає правильну послідовність дій в запропонованих проблемних ситуаціях правового характеру;
- ✓ володіє юридичною термінологією, правильно називати основні терміни та поняття,

пояснює їх зміст і значення.

3. Структура навчальної дисципліни

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин				
		Разом	Лекцій	Семінарських	Практичних	Самостійна робота
Змістовний модуль I. Основи теорії держави і права						
1	Виникнення держави і права	6	2			4
2	Поняття і загальна характеристика права	8	2	2		4
3	Правопорушення і юридична відповідальність	8	2	2		4
	Модульний контроль 1	2				
	<i>Разом</i>	24	6	4		12
Змістовний модуль II. Основи публічного права України						
4	Конституційне право України	8	2	2		4
5	Основи адміністративного права	8	2	2		4
6	Кримінальне право	6	2			4
7	Фінансове право	8	2	2		4
	Модульний контроль 2	2				
	<i>Разом</i>	32	8	6		16
Змістовний модуль III. Основи приватного права України						
8	Цивільне право	8	2	2		4
9	Сімейне право	8	2	2		4
10	Трудове право	10	4	2		4
11	Господарське право	6	2	2		2
	Модульний контроль 3	2				
	<i>Разом</i>	34	10	8		14
	Всього	90	24	18		42

* із врахуванням МКР

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Лекція 1. Виникнення держави та права. (2 год.)

Загальна характеристика держави та державної влади. Порівняльна характеристика понять «країна», «суспільство», «держава».

Поняття і види суспільних відносин та особливості їх впорядкування у додержавний період. Теорії виникнення держави. Зміни в організації суспільних відносин з появою держави. Історичні типи держави і права: поняття і загальна характеристика. Поняття і ознаки держави. Функції держави: поняття і види.

Органи держави: поняття, ознаки, види. Поняття і види влади. Особливості державної влади. Органи державної влади. Загальна характеристика органів законодавчої, виконавчої та судової влади.

Основні поняття теми: держава, право, країна, суспільство, органи державної влади, законодавча влада, виконавча влада, судова влада.

Основна література: 1-5. *Додаткова література:* 1-6.

Лекція 2. Поняття і загальна характеристика права. (2 год.)

Соціальні норми: поняття, види. Поняття і ознаки права. Право і мораль.

Функції права. Джерела та форми права: поняття і види. Правові акти.

Принцип верховенства законів. Систематизація правових актів: поняття і види.

Поняття системи права. Галузі права, правові інститути. Правові норми: ознаки, структура. Співвідношення правових норм зі статтями правових актів.

Основні поняття теми: право, соціальна норма, правові акти, верховенство права.

Основна література: 1-5. *Додаткова література:* 1-6.

Семінар 1. Поняття і загальна характеристика права. (2 год.)

Лекція 3. Правопорушення і юридична відповідальність. (2 год.)

Поняття правопорушення та його склад. Види правопорушень.

Поняття та види відповідальності. Поняття, ознаки і підстави юридичної відповідальності; обставини, що її виключають.

Види юридичної відповідальності: поняття, загальна характеристика.

Основні поняття теми: правопорушення, юридична відповідальність.

Основна література: 1-5. *Додаткова література:* 1-8.

Семінар 2. Правопорушення і юридична відповідальність. (2 год.)

Змістовний модуль 2. ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Лекція 4. Конституційне право. (2 год.)

Загальна характеристика конституційного права.

Передумови прийняття і загальна характеристика Конституції України.

Основні етапи розвитку української державності. Політико-правове закріплення суверенітету України. Особливості політичного режиму, форми правління та адміністративно-територіального устрою України.

Громадянство України: поняття, підстави набуття і припинення.

Поняття і загальна характеристика прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Загальна характеристика прав, свобод і обов'язків громадян України.

Гарантії та механізми захисту прав і свобод: поняття і види.

Основні поняття теми: конституційне право, суверенітет, політичний режим, громадянство.

Основна література: 1-5. Додаткова література: 1-6.

Семінар 3. Конституційне право України. (2 год.)

Лекція 5. Основи адміністративного права. (2 год.)

Загальна характеристика адміністративного права. Адміністративне правопорушення і адміністративна відповідальність.

Адміністративне стягнення. Накладення адміністративного стягнення.

Адміністративні правопорушення, що посягають на власність.

Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку.

Основні поняття теми: адміністративне право, адміністративне правопорушення, адміністративна відповідальність.

Основна література: 1-5. Додаткова література: 1-6.

Семінар 4. Адміністративне право. (2 год.)

Лекція 8. Кримінальне право (4 год.)

Загальна характеристика кримінального права. Поняття кримінального правопорушення, його види та стадії. Особа, яка підлягає кримінальній відповідальності (суб'єкт кримінального правопорушення).

Вина та її форми. Співучасть у кримінальному правопорушенні. Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.

Звільнення від кримінальної відповідальності.

Покарання та його види. Звільнення від покарання.

Особливості кримінальної відповідальності та кримінальна відповідальність неповнолітніх.

Основні поняття теми: кримінальне право, кримінальне правопорушення, суб'єкт кримінального правопорушення, вина, співучасть, рецидив, покарання.

Основна література: 1-5. Додаткова література: 1-6.

Лекція 7. Фінансове право. (2 год.)

Фінансова діяльність держави. Поняття фінансового права. Методи фінансового права. Фінансово-правові норми та фінансово-правові відносини.

Бюджетна система України. Бюджетні повноваження держави та органів місцевого самоврядування. Правове регулювання державних доходів та видатків. Бюджетний процес в Україні. Система оподаткування.

Основні поняття теми: фінансове право, фінансово-правові норми, бюджет, доходи, видатки.

Основна література: 1-5. Додаткова література: 1-6.

Семінар 5. Фінансове право. (2 год.)

Змістовний модуль 3. ОСНОВИ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Лекція 8. Цивільне право. (2 год.)

Загальна характеристика цивільного права. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів.

Загальні положення про фізичну особу. Фізична особа – підприємець.

Загальні положення про юридичну особу.

Об'єкти цивільних прав.

Правочини. Представництво.

Особисті немайнові права фізичної особи. Загальні положення про право власності.

Право інтелектуальної власності.

Основні поняття теми: цивільне право, фізична особа, підприємець, юридична особа, правочин, представництво.

Основна література: 1-5. Додаткова література: 1-6.

Семінар 6. Цивільне право. (2 год.)

Лекція 9. Сімейне право. (2 год.)

Загальна характеристика сімейного права. Сім'я. Регулювання сімейних відносин. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Захист сімейних прав та інтересів.

Шлюб. Права та обов'язки подружжя. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя. Право особистої приватної власності дружини та чоловіка. Право спільної сумісної власності подружжя. Права та обов'язки матері, батька і дитини.

Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Основні поняття теми: сімейне право, сім'я, шлюб, подружжя, особисті немайнові права, майнові права.

Основна література: 1-5. Додаткова література: 1-6.

Семінар 7. Сімейне право. (2 год.)

Лекція 10. Трудове право. (2 год.)

Предмет, методи, джерела трудового права. Працівники як суб'єкти трудових правовідносин. Поняття, сторони та зміст колективного договору.

Поняття та особливості укладення трудового договору. Випробовування при прийнятті на роботу. Загальні підстави та припинення трудового договору з ініціативи працівника та власника.

Поняття та види робочого часу. Поняття та види часу відпочинку. Поняття та види відпусток.

Оплата праці. Дисциплінарна відповідальність в трудовому праві.

Основні поняття теми: трудове право, працівники, колективний договір, трудовий договір, робочий час, час відпочинку, відпустка.

Основна література: 1-5. Додаткова література: 1-6.

Семінар 8. Трудове право. (2 год.)

Лекція 11. Господарське право. (2 год.)

Загальна характеристика господарського права.

Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання.

Господарська комерційна діяльність (підприємництво). Некомерційна господарська діяльність. Суб'єкти господарювання. Підприємство. Державні та комунальні унітарні підприємства. Підприємства колективної власності. Приватні підприємства. Громадянин як суб'єкт господарювання. Майнова основа господарювання.

Основна література: 1-5. Додаткова література: 1-6

Основні поняття теми: господарське право, господарювання, господарська діяльність, підприємство.

Семінар 9. Господарське право. (2 год.)

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Конституційне право України» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	4	4	5	5
Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3	4	4
Робота на семінарському занятті	10	2	20	3	30	4	40
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	60	-	77	-	89
Максимальна кількість балів:			226				
Розрахунок коефіцієнта:			2,26				

6.2 Критерії оцінювання виконання практичних, лабораторних робіт та відповіді на семінарському занятті

Виконання студентами практичних і лабораторних робіт та відповідь на семінарському занятті оцінюється за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується-недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятванні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання /відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.3. Критерії оцінювання самостійної роботи.

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	Походження держави та права	5
2	Права та обов'язки людини і громадянина	5
3	Адміністративні правопорушення	5
4	Кримінальна відповідальність неповнолітніх	5
5	Авторське право	5
6	Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю	5
7	Усиновлення	5

8	Праця молоді	5
---	--------------	---

5

6.4. Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.5. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення модульного контролю – модульна контрольна робота

Форма проведення – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на теоретичні питання (розв'язання юридичних задач) оцінюються в залежності від правильності та повноти відповіді.

Виконання тестових завдань оцінюється в 1 бал за кожну правильну відповідь.

Критерії оцінювання модульного контролю

Кількість балів	Критерії оцінювання
25-20	Відмінний рівень(завдання виконано якісно)
19-15	Достатній рівень(завдання виконано якісно з гатньо високим рівнем правильних відповідей)
14-10	довільний рівень(завдання виконано якісно з середнім показником правильних відповідей)
9-0	задовільний рівень(завдання не виконано або виконано з низьким показником правильних відповідей)

6.6. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка виставляється за результатами проміжного контролю. Результати заліків оцінюються за стобальною шкалою відповідно до кількості набраних балів, і оголошуються на останньому практичному, семінарському чи лабораторному занятті. Оцінка виставляється за умови, коли студент успішно виконав усі види робіт для проміжного контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

У разі невиконання окремих обов'язкових видів робіт з об'єктивних причин, студент повинен виконати їх і прозвітуватись у строк до останнього семінарського заняття. Час та порядок виконання робіт і звітування визначає викладач. Якщо за результатами проміжного контролю під час вивчення навчальної дисципліни студент набрав менше ніж 60 балів, то для одержання заліку він має пройти повторний курс вивчення відповідної навчальної дисципліни.

6.7. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання

F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагати повторного вивчення дисципліни
---	---------------	---

7.Навчально-методична карта дисципліни «Основи правознавства.»

Разом: 48 год., лекції – 24 год., семінарські заняття – 18 год., модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 42 год.

Модуль	Змістовний модуль I.			Змістовний модуль II.				Змістовний модуль III.			
Назва модуля											
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекцій	Виникнення держави і права (2 год.)	Поняття і загальна характеристика права (2 год.)	Порушення і юридична відповідальність (2 год.)	Конституційне право України (2 год.)	Основи адміністративного права (2 год.)	Кримінальне право (2 год.)	Фінансове право (2 год.)	Цивільне право (2 год.)	Сімейне право (2 год.)	Трудове право (4 год.)	Господарське право (2 год.)
Теми семінарських занять		Поняття і загальна характеристика права (2 год.)	Порушення і юридична відповідальність (2 год.)	Конституційне право України (2 год.)	Основи адміністративного права (2 год.)		Фінансове право (2 год.)	Цивільне право (2 год.)	Сімейне право (2 год.)	Трудове право (2 год.)	Господарське право (2 год.)
Поточний контроль			Модульна контрольна робота				Модульна контрольна робота				Модульна контрольна робота

8. Рекомендована література

Базова:

1. Волошкевич Г.А., Джолос С.В., Дробот Ж.А., Коваль Т.В., Комзюк В.Т., Кононенко Ю.С., Мойсієнко В.М., Парамонова О.С., Сокурєнко О.М., Шаповал Т.Б. Правознавство: Підручник для студентів ВНЗ/ Кол. авторів. Черкаси, 2019. 686 с.
2. Основи права: підручник / В.Д. Гапотій, О.А. Слишик.- 2-ге вид. із змінами та доп. – Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2019. – 882 с.
3. Поліщук М.С. Правознавство: Навчальний посібник для студентів неюридичних спеціальностей ВНЗ / М.С. Поліщук, М.І. Логвиненко. Харків: Право, 2019.106 с.
4. Правознавство: навчальний посібник, за заг. ред. С.В. Петкова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. – 360 с.
5. Правознавство: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Волошкевич Г.А., Джолос С.В., Дробот Ж.А., та інш.. Черкаси, 2019. 686 с.

Допоміжна:

1. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. / За ред.. Галунька З., О.Правотворової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020, 466 с.
2. Герц А. А., Кравчук С. Й. Правознавство: навч. посіб. Київ: Видавничий дім «КОНДОР», 2019. 280 с.
3. Дзера О.В. Сімейне право України. – Київ.: Юрінком Інтер, 2020. – 520 с.
4. Іванов Ю.Ф. Науково-практичний коментар Кодексу законів про працю України. Київ . Алерта.2020.788 с.
5. Конституційне право України : навч.-метод. посібник [Електронний ресурс] / Д. С. Терлецький, М. В. Афанасьєва, Ю. Д. Батан та ін. ; за заг. ред. Д. С. Терлецького. - Одеса : 2020. - 242с.
6. Конституційне право України : підручник / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, В.П. Колісник та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.